

11
ח. תגיא א"ר יוסי, פעם אחת הייתי מהלך בדרך ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל, ובא אלי זכור לטוב והמתין לי על הפתח עד שסיימתי כ"ר, אמר לי בני מפני מה נכנסת לחורבה זו, אמרתי לו להתפלל, אמר לי הי' לך להתפלל בדרך, א"ל מתיירא הייתי שמא יפסיקוני כ"ר, באותה שעה למדתי ממנו ג' דברים, למדתי שאין נכנסין לחורבה וכ"ר, א"ל בני מה קול שמעת בחורבה זו, א"ל שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת אוי שהחרבתי את ביתי כ"ר. אמר לי חייך והיי ראשך, לא שעה זו בלבד אומרת כך, אלא בכל יום ויום ג"פ אומרת כך, ול"ע אלא בזמן שישראל נכנסים לב"כ ולבמ"ד ואומרים יהא שמי רבא מברך, הקב"ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלטין אותו בביתו כך, ומה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם.

כינטי

12
ראיתי בעה"י לבאר ענין אגדה זו, מה תועלת היוצאת מכל הסיפור הזה. ואם רק מפני החידוש הכללי שבצורת ישראל כביכול לו צר, דבר זה נודע למדי, ומכאור ג"כ בפסוקים מפורשים וא"צ אריכות. אבל בא הענין, לע"ד, לבאר תוכן ביאור צער שלמעלה, מה שלא ניתן להבין ע"פ פשוטו. ונקח לנו למשל ענין צער האמור בענין גופני, כדי שנוכל להקיש ממנו על הדברים העליונים, הנה כל דבר שמהלך כדרכו וטבעו הוא מתמיד בהנהגתו ואין בו צער, והצער לא יתכן כ"א במה שהוא מקרה יוצא חוץ לטבע, כמו הבריאות הוא המצב הטבעי של החי, והחולי הוא חוץ לטבע. וכל דבר שהוא חוץ לטבע ודאי לא יתמיד, כי כך היא המדה שכל דבר חוזר לטבעו. וע"פ אלה הדברים נבין ענין צער של מעלה בצרתן של ישראל. כי הנה אנו רואים טבע ההנהגה הכללית באומות הולך ומתחלף, פעם יעלה עם א' אל מרום המעלה, ופעם ירד ואחר ירים ראשו, באו הנביאים והז"ל¹ ביארו דבריהם להודיע לנו, שלא נטעה ח"ו לומר שירידת ישראל הוא דבר מסתעף ח"ו מסדר ההנהגה הטבעית, שכך היא דרכה ומנהגה להיות בה חליפות ותמורות לעם ועם, ולא לעם אחד לעולם חוסן. ועל דבר שסדר ההנהגה כך הוטבע, אין שייך לומר ח"ו צער למעלה, כי אדרבה השי"ת שמח בהנהגתו הטובה והשלמה. אבל ענין ירידת ישראל הוא דבר מקרי שלא כטבע ההנהגה, כי מראש הכין השי"ת סדרו של עולם, שיהיו ישראל גוי עליון לכל גוי הארץ², ועל אופן זה דוקא ישתכלל הדר העולם ויבאו הבריות לתכלית שלמותם, שהוא המהלך הטבעי שחקק להם העליון ית"ש בחכמתו העליונה.

13
אבל עוד דבר גדול יש בחסד עליון ית"ש, שהרי באמת ביהמ"ק שלמטה מכוון נגד בית המקדש שלמעלה, כמש"כ לעולם זאת על ישראל³ וכדחז"ל בשלהי מנחות. א"כ צ"ל שלעולם פועלות כל העבודות את חק שלמותן כאילו ביהמ"ק בנוי, אלא כיון שבעוה"ז הוא חרב, א"א שיושפעו הטובות הנמשכות מזה השלמות לעוה"ז, ונשארות רק למעלה, וכשיבא זמן תשועת ישראל, וישתכלל העולם בביהמ"ק, ויהי ראוי לקבל שלמות עליון, אז יופיע השי"ת בהדר גאון כל השלמות הנעשה מכח כל המצות והעבודות כולן, בערך שהן פועלות אם הי' ביהמ"ק על מכונו. והנה אע"פ שבדברים העליונים השלמות מתוספת, מ"מ אין זה גמר התכלית, כ"א שיושפעו כל אלה למטה, למקום הגורמים זו השלמות. ונמצא שגם מצד הדברים העליונים עצמם, המיוחסים מצד מעלתם לו יתעלה ביותר, ג"כ א"ו התכלית העיקרית. אבל מצד מצבן של ישראל הרי הדבר רע ורמ מאד, שכל אלה הגדולות מוכנות להם, והם נתונים בחורפה ושפלות בעוה"ז.

14
וכל אלה הענינים נתבארו לך יוסי במראה הזה. והוא שכשעמד להתפלל, וכחק שלמות קדושתו עלה למעלה גדולה הראויה לו כפי ערך החסידים הראשונים בתפילתם, שמע בת-קול, והשיג עי"ז כמה גדול חסרון השלמות בהנהגה ע"י הגלות, שזו השלמות שהשיג, אינה בערך מה שראוי לו ע"י קדושת המקדש כשהוא בנוי וקדושת ישראל כשהם במקומם, גם א"א לו לפעול בשלמותו בעולם. ואמר לו אלי, שלא בשעה זו בלבד אומרת כך, פי' אין העדר השלמות מורגש רק ע"י אנשי מעלה כמון וערכך בשעה הרוממה הזאת, כ"א בכל יום ג"פ שהוא כזמני התפילה שנתקנו נגד קרבנות, ניכר מאד

13
ונמצא שירידת ישראל היא כמו חסרון בהנהגה הכוללת, שבאה מצד כח הבחירה וסדרי ענינים אחרים שחייבו ירידתם לשעה. והוא כמו חולי שולט בגוף ההנהגה, וכל חולי סופו להתרפא, ע"כ ישראל בטוחים מאד על החזרת מעלתם, כי ההנהגה תחזור לאיתן טבעה ככלות ימי חליה. והוא שאמר הכתוב³ "בשצף קצף הסתרתני פני רגע ממך ובחסד עולם רחמתך". כי חסד עולם הוא החסד הכללי הגדול, שבשבילו מנהיג השי"ת זו המציאות, שחקק בה חוקים טובים המביאים את הברואים לתכלית השלמות והטובה, ובוה החסד רחם הקב"ה את ישראל כי שם מעלתם חק בשלמות הכללית, וההסתרה שהסתיר פניו ית' מישראל הוא רק מקרה שא"א קיומו, וז"ש "בשצף קצף הסתרתני פני רגע ממך", כי בערך ההנהגה הכוללת, יקרא "רגע" כל דבר שאינו חק בהנהגה, א"כ סופו להתבטל, מה שא"כ ההנהגה הטובה של הקב"ה הקבועה, ששם אותה לעד לעולם חק ולא יעבור.

14
והנה החסרון שבעולם מצד שפלותן של ישראל ניכר בכמה דרכים. הא' מצד רוממות אנשי המעלה שבישראל, שאין ערוך לקדושת מדותיהם ועומק חכמתם, וכשישראל במעלה הם יכולים להיטיב הרבה לטובת שלמות העולם. כענין שאמר גבריאל⁴, אם יהיו כל חכמי אוה"ע בכף מאזנים ודניאל איש חמדות בכף שני לא נמצא מכריע את כולם? וכשאנשי מעלה קדושי עליון כאלה נתונים בשפל, וקול שלמותם אינו נשמע בעולם, רעה רבה היא אל הבריות כולן ונגד חק השלמות שיסד השי"ת בבריותיו. והב', מצד עבודת הקרבנות, שמה נמשך שלמות גדולה בעולם ושפע רב, ורצונו ית' להיטיב לבריותיו, וכ"ז שחסר הדבר המשלים אין ההנהגה בשלמותה.

הג', גם עבודת

השי"ת וידעתו שהם דברים שנעשים אפי' חוץ למקדש ואינם תלויים בו, מ"מ חק נתן השי"ת, שע"י קדושת המקדש כל העבודות פועלות את פעולת שלמותן באופן יותר נכבד באין ערוך. ע"כ נקרא בהמ"ק בית תפילה, שאפי' התפילה שהיא נוהגת בכ"מ, מתקבלת יותר במקום המקדש וע"י קדושתו. ומזה נלמד לכל העבודות שאינן תלויות בו, שהשלמות היוצאת מהן ע"י קדושת המקדש, גדולה ונכבדה היא יותר מהשלמות היוצאת מהן בלעדו.

15
העדר השלמות שבא לעולם ע"י חסרון הקרבנות והעבודה ממש. ולא עוד, לאו דוקא חסרון הקרבנות שהם תלויים בעצם בביהמ"ק, אפי' בכל שעה שישראל נכנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ואומרים יה"ש רבא מברך, שעבודות וקילוסים כאלה אינם תלויים בביהמ"ק, מ"מ מחמת חסרון השלמות של בהמ"ק אינם פועלים כלל את פעולתם כענין שראוי לפעול ע"י קדושת המקדש. אבל כ"ז הוא רק שאינו נשפע למטה בהנהגת עוה"ז, מפני שירדה הנהגת עוה"ז עד- שאינה ראויה לקדושה עליונה ושלמות גדולה כזו, אבל בהנהגה נעלמת השלמות מתרכה. וזה סוד שהקב"ה מנענע בראשו כביכול, שהנהגה הנראית לנו הוא הגוף, והעליונה ממנה הנסתרת היא הראש מקום המחשבה, שהוא גנוז וסתום מאתנו. ואומר אשרי המלך שמקלטין אותו בביתו כך. שבחסדו ית' הוא מעלה העבודות כאלו היו נעשות בביהמ"ק, אלא שא"א שירדו למטה, ונשארו כל אלה למעלה עד זמן הישועה שהקב"ה עתיד לאמר "פתחי לי אחותי רעיית יונתי תמתי שראשי נמלא טל, קוצותי רסיסי לילה"⁷, רסיסי השלמות הבאה למעלה, ונשארו שם מכח הגלות שא"א לרדת למטה. ואמר נגד השלמות העליונה, שעכ"ז א"ו גמר תכליתה, כיון שאין הבנים נהנים עדיין ממנו, מה לו לאב שהגלה את בניו כ"ר, אך נגד הבנים עצמם שהם נתונים בצרה גדולה, ובאוצרים צפונות טובות רמות וגדולות כאלה, אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם שהוא מלא כל טוב. וכיון שכ"ז הוא נגד חק ההנהגה א"כ ודאי יעבור החולי ויסור הצער, והשולחן המוכן לבנים הם ינחלוהו ויתענגו מטובו.